

ترجمه گزیده‌ای از کتاب
التیسیر فی المداواء و التدبیر
(راه آسان مداوا و پیشگیری)

نویسنده:

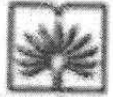
ابومروان عبدالملک بن ابی العلاء، معروف به ابن زهر اشپیلی

ترجمه صحیح

فریبا سلطان‌فر

دکتر سید علی رضا گلشن

انتشارات چوگان

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه : ابن زهر، عبدالملک بن زهر، ۴۶۴ - ۵۵۷ق.
عنوان قراردادی : التیسیر فی المداواء و التدبیر. فارسی برگزیده
عنوان و نام پدیدآور : ترجمه و گزیده‌ای از کتاب التیسیر فی المداواء و التدبیر (راه آسان مداوا و پیشگیری) / ابومروان عبدالملک بن ابی‌الاعلا معروف به ابن‌زهر اشبیلی؛ ترجمه و تصحیح فریبا سلطانی‌فرد، سیدعلیرضا گلشنی.
مشخصات نشر : تهران : چوگان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۶۲ص.
شابک : 978-600-866764-3
وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
موضوع : پزشکی اسلامی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع : Medicine, Islamic -- Early works to 20th century*
موضوع : پزشکی سنتی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع : Traditional medicine -- Early works to 20th century
شناسه افزوده : سال‌نامه د، فریبا، ۱۳۶۶ -، مترجم، مصحح
شناسه افزوده : دانشی سیدعلیرضا، ۱۳۶۲ -، مترجم، مصحح
رده بندی کنگره : ۳/۱۲۸
رده بندی دیویی : ۶۱۰/۱۷۶۷۱
شماره کتابشناسی ملی : ۱۵۶۹۲۷

ترجمه و گزیده‌ای از کتاب التیسیر فی المداواء و التدبیر (راه آسان مداوا و پیشگیری) /

ابومروان عبدالملک بن ابی‌الاعلا معروف به ابن‌زهر اشبیلی؛ ترجمه و تصحیح فریبا سلطانی‌فرد، سیدعلیرضا گلشنی
ناشر: چوگان

شمارگان: ۲۰ جلد / نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۹ | قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۶۷-۶۴-۳

آدرس سایت www.choogan.com | شماره تلفن ۰۹۱۲۳۵۹۱۴۴۳ - ۶۶۴۰۶۴۷۷

این کتاب تحت قانون حمایت از مولفین و پدیدآورندگان می‌باشد و هرگونه برداشت کلی یا جزئی منوط به اجازه کتبی از ناشر می‌باشد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	مقدمه
۹	زندگانی ابن زهر اشپیلی
۱۵	کتاب آسان سازی در مداوا و درمان
۲۴	بیماری قرء (کجلی)
۲۵	داء الحیة (گری)
۲۵	بیماری طاس
۲۵	بیان بیماری صفحه
۲۷	بیان بیماری شامه (تغیر حالت مو)
۲۷	بیماری اعوجاج مو (کجی مو)
۲۷	داعه ابریه (بیماری ابری یا شوره ابر)
۲۸	نسخه برای این بیماری
۲۸	بیماری شپش
۲۸	علت ایجاد بیماری شپش سر (قمل)
۲۹	علت بیماری صواب (تخم شپش)
۲۹	زخمهای ایجاد شده با اشیاء تیز
۲۹	زخمهای ایجاد شده با سنگ
۳۲	بیان اسباب دردهای سر
۳۳	بیان ورمهای پوست کلفت
۳۷	بیان بیماریهای گوش
۳۹	بیان صرعی که با همراهی عضوهای مغز سر بوجود می آید
۴۰	صرع و انواع سه گانه آن
۴۳	بیان جوش (آبله ریز) و جوشهای چرکین
۴۴	بیان کجی سیاهی چشم همراه با جوشهای چرکی
۴۴	بیان گشاد و تنگ شدن مردمک چشم

۴۵	 نسخه‌ای مناسب برای آن
۴۶	 بیان گشاد شدن مردمک چشم
۴۷	 بیان آب مروارید
۴۸	 بیان تنگی طبیعی سیاهی چشم
۴۸	 بیان ضعف بینایی به علت مقدار روح بینایی
۴۹	 بیان تنگی عصب خشک
۵۰	 بیان بیماریهای مایعات چشم
۵۱	 بیان بیماریهای پرده چشم
۵۱	 بیان آماس پرد ملتحمه بدون ورم
۵۱	 بیان ترفه (نقطه سرخ از خون در چشم)
۵۱	 بیان آبله‌ریز در پرده چشم
۵۲	 بیان سبل (باد رگهای ملتحمه قرنیه چشم)
۵۳	 بیان پر شدگی که در پرده ملتحمه می‌باشد و گرم نمی‌باشد
۵۳	 بیان باریکی و ستبر بودن روح بینایی
۵۳	 بیان آنچه در چشم و دیگر اعضاء می‌افتد
۵۴	 بیان آنچه از زرداب و زکام در خود گوش بوقوع می‌پیوندد
۵۵	 بیان سوء مزاج جزء جلو مغز سر
۵۶	 بیان سوء مزاج مرطوب که در قسمت جلو سر بوجود می‌آید
۵۶	 بیان بیماریهای قسمت میانی مغز سر
۵۷	 بیان آنچه در جزء میانی مغز سر ناشی از سوء مزاج سرد بوقوع می‌پیوندد
۵۷	 بیان قسمت پشت مغز سر
۵۸	 بیان علائم و بیماریهای وابسته به اختلال مزاج مغز سر
۵۹	 خوابرفتگی عصب
۶۰	 بیان صرع

اکثر منابع کهن طب سنتی و مکمل اسلامی به زبان عربی است. عدم آشنایی با زبان و ادبیات عربی باعث فاصله گرفتن از میراث مکتوب علوم اسلامی به این زبان شده است. بسیاری از آثار طبیبی به مانند «قانون» نیز به قلم مرحوم شرفکندی و کتاب «الحاوی» زکریای رازی از سوی دکتر محمدابراهیم ذاکر ترجمه شده است. ولی ترجمه تخصصی و کلاسیک این آثار از زبان عربی به فارسی محدود به این تک نگاره‌ها بسیار ناکافی به نظر می‌رسد و تلاش بسیاری برای این امر لازم است تا از سوی پژوهشگران و محققان صورت گیرد. تسلط به زبان عربی قرون دوم، سوم و چهارم برای مؤلف حوزه طب سنتی از ضروریات است، چرا که بیشتر اصطلاحات طب سنتی در این قرون ایجاد شدند. مولف این حوزه ضمن آشنایی با واژگان اصلی به تعاریف آن‌ها نیز باید مسلط باشد. همچنین افرادی که می‌خواهند در این حوزه دست به قلم ببرند، علاوه بر آشنایی با زبان مبدا یعنی عربی، باید به زبان مقصد یعنی فارسی نیز با هدف انتقال بهتر مفاهیم این حوزه آشنایی کامل داشته باشند؛ به عبارتی دیگر اهمیت تسلط به زبان مبدا یعنی خوب فهمیدن مطلب و تسلط به زبان مقصد یعنی توانایی در انتقال مطلوب مفاهیم از ملزومات کار ترجمه است.

دانش طب سنتی در اواخر قرن دوم و اوایل قرن سوم هجری ظاهر شد. حنین بن اسحاق و قسطا بن لوقا، منابع کهن یونانی در حوزه طب سنتی را به عربی ترجمه کردند و پزشکان دانشگاه مطرح جندی شاپور در نهضت ترجمه نقش داشتند. نهضت ترجمه و آشنایی با متون کهن این حوزه و تأسیس بیمارستان در شهرهایی مانند بغداد، شیراز، بخارا و ری، زمینه را برای رشد و تعالی در مباحث طب سنتی ایجاد کرد. البته مناطق دیگری چون اندلس، شمال آفریقا و مصر نیز از این معرکه فاصله نداشتند و در آفرینش آثار فاخر طبیبی پرتلاش ظاهر شدند. چنانکه فتح آندلس در سال ۹۲ هجری، که در حدود اسپانیای امروزی قرار داشته است، این رویدادها به راهیابی زبان عربی به آندلس و اشتیاق به تألیف کتاب‌های طبیبی به این زبان انجامید. با رسوخ علم در سراسر سرزمین‌های اسلامی فتح شده، رونق علم پزشکی را در قرن ششم هجری شاهد هستیم.

ابومروان عبدالملک بن ابی العلاء، معروف به ابن زهر (۱۰۹۱-۱۱۶۲ میلادی) که در زمره این طبیبان است با تألیف کتاب «التیسیر فی المداواه و التدبیر» به انتقال علوم زمانه خود با سبک نوشتاری علمی ویژه‌ای می‌پردازد. ما در این کتاب به ترجمه گزیده‌ای از دست‌نوشته وزین ابن زهر پرداخته، چنانکه

اصل این کتاب از دو بخش با عنوان سفر و یک ملحق به نام جامع تشکیل شده است. که ما در این کتاب تنها بخش اول را ترجمه و تصحیح نمودیم. مؤلف سفر اول را با مقدمه مختصری در حفظ الصحة شروع می‌کند و در ادامه به بررسی امراض می‌پردازد و از بیماری‌های سر شروع می‌کند. سفر اول با بررسی امراض بطن اول خاتمه می‌یابد. سفر دوم کتاب با بررسی امراض و بیماری‌های بطن اسفل شروع شده و با بررسی تب‌ها، بخران‌ها و امراض و بایبی خاتمه می‌یابد. این کتاب بر مبنای نسخه التیسیر فی المداواة و التدبیر که توسط میثیل الخوری به زبان عربی در دو جلد، در دمشق توسط انتشارات دارالفکر در سال ۱۴۰۳ هـ ق تحقیق و تصحیح شده است.

همچنین، سرجمان کتاب وزین ابن زهر، از محققان زبان و ادبیات عرب و تاریخ می‌باشند و هیچ ادعای طبابت و درمان ندارند و این اثر را جهت تحقیق، پژوهش و بررسی اهل فن پزشکی و درمان در این باره به زبان فارسی برگردان نمودند، تا با بررسی عمیق‌تر و آزمایشگاهی این اثر، شاید راهگشایی در علم پزشکی و طب مدرن باشد.

امید است این اثر مورد توجه و استفاده صاحب نظران، محققان و پزشکان طب سنتی قرار گیرد و شاهد ترجمه و نگارش آثار دیگر مکتب پزشکی آندلس در ایران به زبان فارسی باشیم.

با احترام

مترجمان پاییز ۱۴۰۸